

فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی / سال دوم / شماره ۷ / پاییز ۸۹ / صفحات ۱۵۷ - ۱۳۶

بررسی و تحلیل عوامل اقتصادی و عوامل قراردادی اثرگذار بر فرآیند انتخاب خط مشی‌های حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر حمیدرضا وکیلی فرد*

دکتر محسن دستگیر**

محمد رمضان احمدی***

تاریخ پذیرش: ۸۹/۸/۱۱

تاریخ دریافت: ۸۹/۵/۲۳

چکیده:

این مقاله به بررسی رابطه‌ی بین عوامل اقتصادی (اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار) و عوامل قراردادی (نسبت بدهی) با متغیرهای وابسته همچون روش‌های حسابداری گردش کالا (فایفو یا میانگین) و روش‌های حسابداری ارزشیابی کالا (قاعده اقل قیمت تمام شده یا روش بهای تمام شده) و روش‌های حسابداری ارزشیابی سرمایه گذاری‌ها (روش بهای تمام شده یا روش ارزش بازار) پرداخته است.

در این پژوهش از داده‌های صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره‌ی زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۶ استفاده شده است. با توجه به مقادیر مشاهده شده و مقادیر مورد انتظار، برای آزمون فرضیات از آزمون کای دو و آزمون دقیق فیشر بهره گرفته شده است.

* استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

** استاد گروه حسابداری دانشگاه شهید چمران اهواز

*** دانشجوی دوره دکتری حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران (نویسنده مسئول)

Email: Ahmadi_m@scu.ac.ir

نتایج این پژوهش بیانگر آن است که بین عوامل اقتصادی و عوامل قرار دادی با فرایند انتخاب خط مشی های حسابداری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود ندارد.

واژه های کلیدی: خط مشی های حسابداری، اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار، نسبت بدهی.

۱- مقدمه:

یکی از اشکالات وارده به رویکرد خودتنظیمی^۱، تنوع و گوناگونی روش های پذیرفته شده حسابداری است. تنوع روش ها، این امکان را برای مدیریت واحد گزارشگر فراهم می کند تا با بکارگیری روش های مورد دلخواه وضعیت مالی و نتایج عملکرد واحد تجاری را تحت تاثیر قرار دهد (لilien^۲، ۱۹۸۲).

دلایل وانگیزه های متفاوتی می توانند عامل انتخاب خط مشی های حسابداری باشد. واتس و زیمرمن^۳ (۱۹۷۸) نخستین کسانی بودند که به کمک رویکرد اثباتی به مطالعه و بررسی انگیزه مدیران واحدهای گزارشگر در انتخاب خط مشی های حسابداری و تاثیر عوامل اقتصادی و قراردادی را بر انتخاب خط مشی های حسابداری پرداختند. در تلاش به منظور تبیین و تفسیر انگیزه واحدهای گزارشگر در انتخاب خط مشی های حسابداری مطالعات و پژوهش های بسیاری صورت گرفته است، از جمله این مطالعات می توان به مطالعه واتس و زیمرمن که به رابطه بین روش های حسابداری تغییرات قیمت با اندازه شرکت و طرح پاداش مدیران پرداخته است (واتس و زیمرمن، ۱۹۷۸). همچنین مطالعه هیگرمن و زمای و سکی^۴ (۱۹۷۹) که به رابطه بین اندازه شرکت، طرح پاداش مدیران، فشردگی سرمایه وضعیت انحصار با روش های خط مستقیم و نزولی استهلاک پرداخته است. علاوه بر آن مطالعه ای در خصوص رابطه متغیرهای فوق با روش های حسابداری (FIFO (First in first out و LIFO (Last in first out انجام داده اند اشاره کرد.

¹ Self Regulation Approach

² - Lilien

³ - Watts & Zimmerman

⁴ - Hagerman & Zmijewski

از دیگر مطالعات، پژوهش دکین^۱ (۱۹۷۹)، در این پژوهش رابطه اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و طرح پاداش مدیران با روش‌های هزینه یابی در شرکت‌های نفتی مورد بررسی قرار گرفت. بون، نورین و لی سی^۲ (۱۹۸۱) رابطه اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار، طرح پاداش مدیران و نسبت بدهی با روش حسابداری هزینه‌های تامین مالی مورد بررسی قرار دادند.

دالی والی، سالمون و اسمیت^۳ (۱۹۸۲) در پژوهشی، رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار، طرح پاداش مدیران و نسبت بدهی با روش‌های استهلاک دارایی‌های ثابت را مورد مطالعه قرار دادند.

از آنجایی که تا کنون چنین مطالعاتی در خصوص تاثیر عوامل اقتصادی و قراردادی بر انتخاب خط مشی‌های حسابداری در ایران صورت نگرفته است، این مقاله به بررسی و مطالعه رابطه‌ی بین عوامل اقتصادی (اندازه‌ی شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار) و عامل قراردادی (نسبت بدهی) [با انتخاب خط مشی‌های حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده‌ی بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است.

۲- بیان مسئله:

مدیریت در هر سطحی، در ارتباط با تصمیم‌گیری و بحث در مورد گزارش‌گری مالی نقش محوری دارد. عموماً فرض بر این است که فعالیت‌ها و اعمال اشخاص در جهت حداکثر نمود ثروت آن‌هاست، پس براساس این فرض تاکید مدیریت به روش‌هایی است که در جهت افزایش منافع آن‌ها باشند. معمولاً ثروت مدیران به صورت غیر مستقیم از طریق مالیات‌ها، قوانین، هزینه‌های سیاسی و هزینه تهیه اطلاعات و به صورت مستقیم از طریق طرح‌های پاداش تحت تاثیر قرار می‌گیرد. (هیلی^۴، ۱۹۸۵).

به همین جهت مدیران شرکت‌ها:

۱- به طور کلی روش‌هایی را که موجب کاهش مالیات پرداختی و در نهایت افزایش سود می‌گردند قبول نموده و در برابر پذیرش روش‌های افزاینده مالیات مقاومت نشان می‌دهند.

¹ - Deakin

² - Bowen, Noreen & Lacy

³ - Dhaliwal, Salaman & Smith

⁴ - Healy

۲- با روش‌هایی که باعث کاهش بهای تمام شده و در نتیجه قیمت گذاری عمومی قانونی پائین تر برای کالاها می‌گردد مخالفت می‌نمایند.

۳- با توجه به اینکه طرح پاداش براساس سود حسابداری می‌باشد، انتخاب روش‌هایی که موجب افزایش سود گزارش شده می‌گردد مورد حمایت و پذیرش مدیران قرار می‌گیرد.

۴- در شرکت‌های بزرگ با در نظر گرفتن هزینه‌های سیاسی و مالیات، مدیران انگیزه و تمایل در بکارگیری روش‌هایی دارند که سود را کاهش می‌دهند تا از این هزینه‌ها در امان باشند. اما در شرکت‌های کوچک، مدیران روش‌هایی را به کار می‌گیرند که سود را افزایش دهند (کلین^۱، ۱۹۸۳).

مطالعات بسیار زیادی توسط پژوهشگران حسابداری در خصوص رابطه‌ی بین عوامل اقتصادی از قبیل اندازه شرکت^۲، فشردگی سرمایه^۳، وضعیت انحصار^۴ و عوامل قراردادی^۵ از قبیل طرح پاداش^۶ مدیران و نسبت بدهی^۷ با انتخاب خط مشی‌های حسابداری^۸ توسط واحد واحد گزارش‌گر صورت گرفته است. زیربنای تئوریک این مطالعات آن است که هر چه اندازه شرکت بزرگتر باشد اصولاً مدیریت به دنبال انتخاب خط مشی‌های خواهد رفت که سود گزارش شده دوره را کاهش دهند تا از نگاه جامعه و دخالت‌های دولت در امان باشند (ترومبلی^۹، ۱۹۹۰). باشند (ترومبلی^۹، ۱۹۹۰).

همچنین در خصوص عوامل قراردادی اصولاً مدیریت خط مشی‌های را انتخاب خواهد کرد که سود گزارش شده شرکت افزایش یابد تا بدین طریق میزان پاداش خود را افزایش داده و با بالا بردن نسبت بدهی امکان دریافت تسهیلات و اعتبارات را از بانک‌ها و موسسات اعتباری تسهیل نمایند (ویلیامز^{۱۰}، ۱۹۹۰).

پژوهش‌های تجربی گذشته نشانگر آن است که هرچه درجه حساسیت بنگاه‌های اقتصادی از جنبه سیاسی افزایش یابد، در نتیجه بنگاه‌های اقتصادی خط مشی‌هایی را انتخاب خواهند

1- Klein

2- Size

3- Capital intensity

4- Concentration Condition

5- Contract factors

6- Bonus plans

7- Debt Ratio

8- Accounting polices choice.

9- Trombley

10- Williams

کرد که منجر به کاهش سود می‌شوند، تا از دخالت‌های دولت و نگاه عموم جامعه در امان باشند.

از آنجائی که اندازه گیری هزینه‌های سیاسی به طور مستقیم امکان پذیر نمی‌باشد از شاخص های تقریبی دیگری از قبیل اندازه شرکت، میزان فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و نسبت بدهی استفاده می‌شود (واتس^۱، ۱۹۸۶).

هر چه اندازه شرکت بزرگ‌تر باشد در نتیجه درجه حساسیت سیاسی آن نیز افزایش می‌یابد در نتیجه احتمال انتخاب خط مشی‌های حسابداری که سود را کاهش می‌دهند افزایش می‌یابد. برای تعیین اندازه شرکت از میزان دارایی‌های شرکت استفاده می‌شود (واتس، ۱۹۸۶). هر چه حجم دارایی‌های ثابت شرکت بیشتر باشد فشردگی سرمایه نیز بیشتر است، در نتیجه درجه حساسیت سیاسی آن نیز افزایش می‌یابد، زیرا هر چه دارائی‌های ثابت شرکت بیشتر باشند تاثیر بالایی بر ساختار اقتصادی و برنامه‌های توسعه‌ای خواهند داشت (واتس، ۱۹۸۶).

هر چه میزان انحصار بنگاه بیشتر باشد درجه حساسیت سیاسی آن نیز افزایش می‌یابد در چنین حالتی بنگاه اقتصادی اقدام به انتخاب خط مشی‌های حسابداری خواهد کرد که سود را کاهش می‌دهند. تا خود را از نگاه دولت و عموم جامعه به دور نگار دارند (واتس، ۱۹۸۶). هر چه نسبت بدهی شرکت بزرگ‌تر باشد درجه حساسیت بنگاه‌های اقتصادی از جنبه قراردادی افزایش می‌یابد در نتیجه بنگاه‌های اقتصادی خط مشی‌های را انتخاب خواهند کرد که سود شرکت را افزایش می‌دهند. تا بتوانند نسبت به دریافت تسهیلات از بانک‌ها و موسسات اعتباری اقدام نمایند (واتس، ۱۹۸۶).

۳- اهمیت پژوهش:

اهمیت این پژوهش از جنبه علمی شناخت برخی از عوامل اقتصادی اثر گذار بر فرآیند انتخاب خط مشی‌های حسابداری توسط بنگاه‌های اقتصادی است. شناخت این عوامل برای دست اندرکاران تدوین استانداردهای حسابداری از اهمیت بسیار بالایی برخوردار هستند. زیرا شناخت عوامل اقتصادی و محیطی نقش بسیار تعیین کننده ای در فرآیند تدوین استانداردهای حسابداری دارند.

از سوی دیگر تحقیقات تجربی (اثباتی) زیادی در کشورهای مختلف در چند دهه گذشته در خصوص فرآیند انتخاب خط مشی‌های حسابداری در بنگاه‌های اقتصادی صورت گرفته است. اما

¹ - Watts

در کشور ایران متأسفانه در این خصوص هیچگونه پژوهش تجربی صورت نگرفته است. لذا این پژوهش به عنوان اولین پژوهش تجربی در خصوص فرآیند انتخاب خط مشی‌های حسابداری توسط واحدهای گزارش‌گر خواهد بود.

۴- اهداف پژوهش:

با توجه به اهمیت پژوهش، هدف پژوهش شناسایی عوامل اقتصادی (اندازه شرکت، میزان فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار) و عوامل قراردادی از قبیل نسبت بدهی مؤثر بر فرآیند انتخاب خط مشی‌های حسابداری توسط واحدهای گزارش‌گر می‌باشد. باتوجه به هدف پیش گفته، این پژوهش درصدد پاسخ به سؤال زیر است.

تا چه اندازه بین عوامل اقتصادی (اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار) و عوامل قراردادی (نسبت بدهی) و انتخاب خط مشی‌های حسابداری توسط بنگاه‌های اقتصادی رابطه‌ی معناداری وجود دارد؟

۵- پیشینه پژوهش:

به منظور تبیین و تفسیر انگیزه‌های واحدی‌های گزارش‌گر در انتخاب خط مشی‌های حسابداری و شناخت عوامل اقتصادی و قراردادی مؤثر بر این فرآیند مطالعات و پژوهش‌های بسیاری صورت گرفته است. از جمله این مطالعات می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف) پژوهش واتس و زمیمرمن (۱۹۷۷): در این پژوهش رابطه بین روش‌های حسابداری تغییرات قیمت با اندازه شرکت و طرح پاداش مدیران مورد بررسی قرار گرفت. نتایج بدست آمده نشان داد که هرچه اندازه شرکت بزرگ‌تر باشد، خط مشی‌هایی به کار گرفته می‌شوند که سود را کاهش می‌دهند، به عبارتی رابطه بدست آمده با رابطه مورد انتظار مطابقت داشت. همچنین این پژوهش نشان داد که شرکت‌های با طرح پاداش مدیران خط مشی‌هایی را به کار می‌گیرند که سود را کاهش می‌دهند به بیان دیگر رابطه بدست آمده عکس رابطه مورد انتظار بود. (واتس، ۱۹۹۷) نتایج حاصل از این پژوهش در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

ب) پژوهش هیگرمن و زمایوسکی^۱: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، طرح پاداش مدیران، فشردگی سرمایه و وضعیت انحصار با روش خط مستقیم و روش نزولی استهلاک و روش‌های حسابداری FIFO و LIFO را مورد بررسی قرار داده‌اند (هیگرمن و زمایوسکی، ۱۹۷۹) نتایج این پژوهش در جدول زیر ارائه شده است.

¹ - Hagerman and Zmijewski

جدول شماره ۱: نتایج پژوهش هیگرمین وزمای وسکی

رابطه بدست آمده طبق پژوهش هیگرمین وزمای و ملکی	رابطه مورد انتظار با روش های استهلاک	
(-)	(-)	اندازه شرکت
(+)	(+)	طرح پاداش
(+)	(-)	فشرده‌گی سرمایه
(+)	(-)	وضعیت انحصار
رابطه بدست آمده طبق پژوهش هیگرمین وزمای وسکی	رابطه مورد انتظار با روش های گردش کالا	-
(-)	(-)	اندازه شرکت
(-)	(-)	فشرده‌گی سرمایه
(-)	(-)	وضعیت انحصار
(-)	(+)	طرح پاداش

مأخذ: پژوهش هیگرمین و زمای وسکی (۱۹۷۹)

ه): پژوهش دکین: این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشرده‌گی سرمایه، وضعیت انحصار و طرح پاداش مدیران با روش‌های هزینه یابی شرکت‌های نفتی رامورد بررسی قرارداد. روش‌های رایج هزینه یابی در شرکت‌های نفت شامل روش هزینه یابی کامل^۱ و روش تلاش‌های موفقیت آمیز^۲ می‌باشند (دکین^۳، ۱۹۷۹). نتایج این پژوهش در جدول زیر ارائه شده است.

جدول شماره ۲: نتایج پژوهش دکین

رابطه بدست آمده طبق پژوهش دکین	رابطه مورد انتظار با روش هزینه یابی	
(-)	(-)	اندازه شرکت
(+)	(-)	فشرده‌گی سرمایه
(+)	(-)	وضعیت انحصار
(-)	(+)	طرح پاداش مدیران
(+)	(+)	نسبت بدهی

مأخذ: پژوهش دکین (۱۹۷۹)

¹ - Full cost method(+)

² - Success Full Efforts method.

³ - Deakin

و): پژوهش دآلی وال^۱: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و طرح پاداش مدیران و نسبت بدهی با روش‌های هزینه یابی در شرکت‌های نفتی مورد بررسی قرار گرفت، مقایسه نتایج بدست آمده از این پژوهش با نتایج مورد انتظار در جدول زیر ارائه شده اند: (دالی وال، ۱۹۸۰)

جدول شماره ۳: نتایج پژوهش دآلی وال

رابطه بدست آمده طبق پژوهش دآلی وال	رابطه مورد انتظار با روش هزینه یابی	
؟	(-)	اندازه شرکت
؟	(-)	فشردگی سرمایه
؟	(-)	وضعیت انحصار
؟	(+)	طرح پاداش مدیران
(+)	(+)	نسبت بدهی

مأخذ: پژوهش دالی وال (۱۹۸۰)

ج): پژوهش بوئین، نورین ولی سی^۲: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و طرح پاداش مدیران و نسبت بدهی با روش به هزینه جاری گرفتن و یا سرمایه ای گرفتن هزینه‌های تامین مالی را مورد بررسی قرار گرفت، مقایسه نتایج بدست آمده با نتایج مورد انتظار در این پژوهش به شرح زیر بوده است (بوئین، نورین ولی سی، ۱۹۸۱).

جدول شماره ۴: نتایج پژوهش بوئین و نورین

رابطه بدست آمده طبق پژوهش	رابطه مورد انتظار	
(+)	(-)	اندازه شرکت
(+)	(+)	نسبت بدهی
(-)	(+)	طرح پاداش مدیران

مأخذ: پژوهش بوئین، نورین ولی سی (۱۹۸۱)

ل): پژوهش دآلی وال: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و طرح پاداش مدیران و نسبت بدهی با روش‌های استهلاک دارائی‌های ثابت مورد بررسی قرار گرفت، نتایج این پژوهش نشان داد که شرکت‌های با نسبت بدهی بالا و دارای طرح پاداش

¹- Dhaliwal

²- Bowen, Noreen, Lacy

مدیران روش استهلاک را بکار می‌گیرند که سود را افزایش داده و شرکت‌های بزرگ روش استهلاکی را به کار می‌گیرند که سود را کاهش می‌دهند (دالی وال، ۱۹۸۲).

ط): پژوهش‌هالتسون^۱: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و طرح پاداش مدیران و نسبت بدهی با روش‌های خط مستقیم و نزولی استهلاک مورد بررسی قرار گرفت، این پژوهش نشان داد که بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، انحصار، طرح پاداش مدیران و نسبت بدهی با روش‌های استهلاک رابطه معناداری وجود ندارد (هالتسون، ۱۹۸۱).

ی): پژوهش دالی وال: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و طرح پاداش مدیران و نسبت بدهی با روش‌های هزینه یابی در شرکت‌های نفتی مورد بررسی قرار گرفت نتایج این پژوهش نشان داد بین اندازه شرکت با نسبت بدهی با روش‌های هزینه یابی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج این پژوهش در جدول زیر ارائه شده است (دالی وال، ۱۹۸۰).

جدول شماره ۵: نتایج پژوهش دالی وال

رابطه مورد انتظار با روش هزینه یابی	رابطه بدست آمده طبق پژوهش دالی وال	
(-)	(-)	اندازه شرکت
(+)	(+)	نسبت بدهی

مأخذ: پژوهش دالی وال (۱۹۸۰)

ک): پژوهش دیلی و ویگلاند^۲: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و طرح پاداش مدیران و نسبت بدهی با هزینه جاری یا هزینه سرمایه ای گرفتن مخارج پژوهش و توسعه مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این پژوهش نشان داد که شرکت‌های بزرگ به منظور کاهش سود مخارج پژوهش و توسعه را به عنوان هزینه‌های جاری و شرکت‌های با نسبت بدهی بالا به منظور افزایش سود اینگونه مخارج را به عنوان هزینه‌های سرمایه ای در نظر گرفته‌اند (دیلی و ویگلاند، ۱۹۸۰).

۶- فرضیه‌های پژوهش:

پژوهش حاضر دارای یک فرضیه اصلی و سه فرضیه فرعی به شرح زیر است:

¹ - Hothausen

² - Daley & Vigeland

فرضیه اصلی:

بین عوامل اقتصادی (اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار) و عوامل قراردادی (نسبت بدهی) با انتخاب خط مشی‌های حسابداری توسط بنگاه‌های اقتصادی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی مربوط به فرضیه اصلی به شرح زیر می‌باشند:

فرضیه فرعی ۱:

بین عوامل اقتصادی و عوامل قراردادی و خط مشی حسابداری ارزش‌یابی کالا رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه فرعی ۲:

بین عوامل اقتصادی و عوامل قراردادی و خط مشی حسابداری گردش کالا رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه فرعی ۳:

بین عوامل اقتصادی و عوامل قراردادی و خط مشی حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

۷- روش پژوهش:

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش پژوهش در گروه پژوهش‌های توصیفی و از نظر روش پژوهش از دسته پژوهش‌های همبستگی می‌باشد. جهت دستیابی به اطلاعات مورد نظر و برای اجرایی شدن پژوهش از سایت مرتبط با بورس اوراق بهادار و صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و مطالعه مقالات، کتب و اسناد و مدارک مربوط به پژوهش استفاده شده است. اطلاعات مربوط به آزمون فرضیات از صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه، گزارش هیات مدیره، صورت‌جلسات مجمع و گزارش حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (طی دوره‌های ۱۳۸۶-۱۳۸۲) استخراج شده است. بنابراین نوع داده‌ها از نوع داده‌های ثانویه می‌باشند.

در این پژوهش برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون دقیق فیشر و آزمون کای دو استفاده شده است.

۸- جامعه و نمونه آماری:

جامعه آماری این پژوهش در برگیرنده کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشند. و سپس با حذف مشاهداتی که اطلاعات لازم برای آن‌ها در دست نبوده نسبت به تعدیل حجم جامعه اقدام شده است.

- تعداد شرکت‌هایی که سهام آن‌ها در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده است. ۴۰۵
 - تعداد شرکت‌هایی که صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه آنها به صورت کامل در دسترس نبوده اند (۸۷)
 - تعداد شرکت‌هایی که صورتهای مالی و یادداشت‌های همراه آنها ویژگی مورد نظر پژوهش را نداشته اند (۱۹۲)
- تعداد نمونه.

۱۲۶

لازم به ذکر است که ویژگی‌های لازم برای جامعه مورد نظر شامل موارد زیر بوده است:

- ۱- شرکت دارای موجودی کالا باشد و یکی از روش‌های گردش کالا (LIFO, FIFO, میانگین) و همچنین یکی از روش‌های ارزش‌یابی (قاعده اقل قیمت تمام شده یا ارزش بازار، بهای تمام شده، ارزش بازار) را در خصوص آن‌ها به کار گرفته باشد.
- ۲- شرکت دارای سرمایه گذاری باشد و یکی از روش‌های بهای تمام شده و یا ارزش بازار را در خصوص آن بکار گرفته باشد.

۹- متغیرهای پژوهش:

در این پژوهش متغیرهای مستقل شامل فاکتورهای اقتصادی (اندازه شرکت، فشردگی سرمایه و وضعیت انحصار) و فاکتور قراردادی شامل نسبت بدهی می‌باشند.

اندازه شرکت:

برای اندازه گیری این متغیر، ارزش دارایی‌های شرکت‌های حاضر در نمونه جمع گردیده و تقسیم بر تعداد آن‌ها شده است تا میانگین ارزش دارایی‌ها بدست آید. آن‌گاه شرکت‌هایی که ارزش دارایی‌های آن‌ها بزرگ‌تر از میانگین بود به عنوان شرکت‌های بزرگ و سایر شرکت‌ها به عنوان شرکت‌های کوچک در نظر گرفته شدند.

فشردگی سرمایه:

برای اندازه گیری، متغیر فشردگی سرمایه از نسبت دارائی‌ها ثابت به جمع کل دارائی‌های استفاده شده است.

وضعیت انحصار:

برای اندازه گیری این متغیر از حجم فروش شرکت نسبت به کل فروش صنعت استفاده شده است.

متغیرهای وابسته این پژوهش عبارتند از: خط مشی‌های حسابداری ارزش‌یابی کالا (قاعده اقل قیمت تمام شده و روش بهای تمام شده) روش حسابداری گردش کالا شامل روش میانگین و روش Fifo و روش حسابداری سرمایه گذاری‌ها شامل روش بهای تمام شده و روش ارزش بازار می‌باشند.

نتایج تجزیه و تحلیل فرضیه فرعی (۱):

بین عوامل اقتصادی و عوامل قراردادی و خط مشی حسابداری ارزش‌یابی کالا رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۶: توافقی متغیرهای اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و نسبت بدهی و روش ارزش‌یابی کالا

اندازه شرکت			روش ارزش‌یابی کالا	
جمع	بزرگ	کوچک	تعداد مشاهده شده تعداد مورد انتظار درصد	قاعده اقل قیمت تمام شده
۴	۰	۴	۳/۱	۳/۲٪
۴/۰	۱/۹	۰/۰	۳/۲٪	۳/۲٪
۱۲۲	۲۹	۹۳	۹۳/۹	۷۳/۸٪
۱۲۲/۰	۲۸/۱	۹۳/۹	۹۳/۹	۷۳/۸٪
۹۶/۸٪	۲۳٪	۷۳/۸٪	۷۳/۸٪	۷۳/۸٪
فشردگی سرمایه			روش ارزش‌یابی کالا	
جمع	فشرده	غیر فشرده	تعداد مشاهده شده تعداد مورد انتظار درصد	قاعده اقل قیمت تمام شده
۴	۱	۳	۲/۰	۲/۴٪
۴/-	۲/-	۲/۰	۲/۴٪	۲/۴٪
۱۲۲	۶۱	۶۱	۶۲/۱	۴۸/۴٪
۱۲۲	۶۰	۶۲/۱	۶۲/۱	۴۸/۴٪
۹۶/۸٪	۴۸/۴٪	۴۸/۴٪	۴۸/۴٪	۴۸/۴٪

وضعیت انحصار			روش ارزش یابی کالا	
جمع	انحصارگر	غیر انحصارگر		
۴	۰	۴	تعداد مشاهده شده	قاعده اقل
۴	۰/۳	۳/۷	تعداد مورد انتظار	قیمت تمام شده
۳/۲٪	۰٪	۳/۲٪	درصد	
۱۲۲	۱۰	۱۱۲	تعداد مشاهدات	روش بهای تمام شده
۱۲۲	۹/۷	۱۱۲/۳	تعداد مورد انتظار	
۹۶/۸٪	۷/۹٪	۸۸/۹٪	درصد	
نسبت بدهی			روش ارزش یابی کالا	
جمع	بالا	پایین		
۴	۱	۳	تعداد مشاهده شده	قاعده اقل
۴/۰	۰/۴	۳/۶	تعداد مورد انتظار	قیمت تمام شده
۳/۲٪	۰/۸٪	۲/۴٪	درصد	
۱۲۲	۱۲	۱۱۰	تعداد مشاهدات	روش بهای تمام شده
۱۲۲/۰	۱۲/۶	۱۰۹/۴	تعداد مورد انتظار	
۹۶/۸٪	۹/۵٪	۸۷/۳٪	درصد	

مأخذ: نتایج پژوهش

باتوجه اینکه جدول ۲×۲ می باشد و هم چنین مقادیر مشاهده شده و مورد انتظار کم تر از ۵ مشاهده می باشد. آزمون مناسب در این حالت روش دقیق فیشر خواهد بود.

جدول ۷: آزمون کای دو برای بررسی رابطه اندازه شرکت و ارزش یابی کالا

Sig دقیق	Sig مجانبی	درجه آزادی	مقدار	
	۰/۲۶۶	۱	۱/۲۳۵	کای دو پیرسون
۰/۵۷۳	-	-	-	آزمون دقیق فیشر

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۷) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > ۰/۰۵$) بنابراین بین اندازه شرکت و روش ارزش یابی کالا رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۸: آزمون کای دو برای بررسی رابطه فشردگی سرمایه و ارزش یابی کالا

Sig دقیق	Sig مجانبی	درجه آزادی	مقدار	
	۱/۳۲۵	۱	۱/۹۶۸	کای دو پیرسون
۱/۶۱۹	-	-	-	آزمون دقیق فیشر

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۸) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > 0/05$) بنابراین بین فشردگی سرمایه و روش ارزش‌یابی کالا رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۹: آزمون کای دو برای بررسی رابطه وضعیت انحصار ارزش‌یابی کالا

Sig دقیق	Sig مجانبی	درجه آزادی	مقدار	
	/۵۵۱	۱	/۳۵۶	کای دو پیرسون
۱/-	-	-	-	آزمون دقیق فیشر

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۹) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > 0/05$) بنابراین بین انحصار و روش ارزش‌یابی کالا رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۱۰: آزمون کای دو برای بررسی رابطه نسبت بدهی با ارزش‌یابی کالا

Sig دقیق	Sig مجانبی	درجه آزادی	مقدار	
-	/۳۲۷	۱	/۹۶۲	کای دو پیرسون
/۳۵۷	-	-	-	آزمون دقیق فیشر

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۰) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > 0/05$) بنابراین بین نسبت بدهی و روش ارزش‌یابی کالا رابطه معنی داری وجود ندارد. در نتیجه فرضیه اول تایید نمی‌گردد و به عبارتی بین عوامل اقتصادی و قراردادی با خط مشی حسابداری ارزش‌یابی کالا رابطه‌ی معنی داری وجود ندارد.

نتایج تجزیه و تحلیل فرضیه فرعی (۲)

بین عوامل اقتصادی و عوامل قراردادی با خط مشی حسابداری گردش کالا رابطه‌ی معنی داری وجود دارد.

جدول ۱۱: توافقی متغیرهای اندازه، فشرده‌گی سرمایه، وضعیت انحصار، نسبت بدهی و روش حسابداری گردش کالا

اندازه شرکت			روش ارزش‌یابی کالا	
جمع	بزرگ	کوچک		
۱۱۷	۲۸	۸۹	تعداد مشاهده شده	روش میانگین
۱۱۷	۲۷/۱	۸۹/۹	تعداد مورد انتظار	
۹۳/۶٪	۲۲/۴٪	۷۱/۲٪	درصد	
۸	۱	۷	تعداد مشاهدات	روش FIFO
۸	۱/۹	۷/۹	تعداد مورد انتظار	
۶/۴٪		۵/۶٪	درصد	
فشرده‌گی سرمایه			روش ارزش‌یابی کالا	
جمع	فشرده	غیر فشرده		
۱۱۷	۵۹	۵۸	تعداد مشاهده شده	روش میانگین
۱۱۷	۵۸	۵۹	تعداد مورد انتظار	
۹۳/۶٪	۴۷/۲٪	۶۴/۴٪	درصد	
۸	۳	۵	تعداد مشاهدات	روش FIFO
۸	۴/۱	۴	تعداد مورد انتظار	
۶/۴٪	۲/۴٪	۰/۴٪	درصد	
اندازه شرکت			روش ارزش‌یابی کالا	
جمع	انحصارگر	غیر انحصارگر		
۱۱۷	۹	۱۰۸	تعداد مشاهده شده	روش میانگین
۱۱۷	۹/۴	۱۰۷/۶	تعداد مورد انتظار	
۹۳/۶٪	۷/۲٪	۸۶/۴٪	درصد	
۸	۱	۷	تعداد مشاهدات	روش FIFO
۸	۰/۶	۷/۴	تعداد مورد انتظار	
۶/۴٪	۱/۸٪	۵/۶٪	درصد	

مأخذ: نتایج پژوهش

جدول ۱۲: توافقی متغیرهای اندازه، فشرده‌گی سرمایه، وضعیت انحصار، نسبت بدهی و روش حسابداری گردش کالا

اندازه شرکت			روش ارزش‌یابی کالا	
جمع	بالا	پایین		
۱۱۷	۱۲	۱۰۵	تعداد مشاهده شده	روش میانگین
۱۱۷	۱۱/۲	۱۰۵/۸	تعداد مورد انتظار	
۹۳/۶٪	۹/۶٪	۸۴٪	درصد	
۸	۰	۸	تعداد مشاهدات	روش FIFO
۸	۰/۸	۷/۲	تعداد مورد انتظار	
۶/۴٪	۰/۰۰	۶/۴٪	درصد	

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به اینکه جدول 2×2 می باشد و همچنین مقادیر مشاهده شده و مورد انتظار کم تر از ۵ می باشند.
آزمون مناسب روش دقیق فیشر می باشد.

جدول ۱۳: آزمون کای دو برای بررسی رابطه اندازه شرکت و روش گردش کالا

Sig دقیق	Sig مجانبی	درجه آزادی	مقدار	
-	۰/۴۵۹	۱	۰/۵۴۹	کای دو پیرسون
۰/۶۸۰	-	-	-	آزمون دقیق فیشر

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۳) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > 0/05$) بنابراین بین اندازه شرکت و روش گردش کالا رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۱۴: آزمون کای دو برای بررسی رابطه فشردگی سرمایه و روش گردش کالا

Sig دقیق	Sig مجانبی	درجه آزادی	مقدار	
-	۰/۴۷۹	۱	۰/۵۰۱	کای دو پیرسون
۰/۷۱۷	-	-	-	آزمون دقیق فیشر

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۴) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > 0/05$) بنابراین بین فشردگی سرمایه و روش گردش کار رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۱۵: آزمون کای دو برای بررسی رابطه انحصار با روش گردش کالا

Sig دقیق	Sig مجانبی	درجه آزادی	مقدار	
-	۰/۶۲۸	۱	۰/۲۳۵	کای دو پیرسون
۰/۴۹۷	-	-	-	آزمون دقیق فیشر

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۵) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > 0/05$) بنابراین بین وضعیت انحصار و روش انحصار و روش گردش کار رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۱۶: آزمون کای دو برای بررسی رابطه نسبت بدهی با روش گردش کالا

مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
۱/۰۸	۱	۱/۳۴۱	-
-	-	-	۱/-

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۶) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > 0.05$) بین اندازه شرکت و روش گردش کالا رابطه معنی داری وجود ندارد. در نتیجه فرضیه دوم تایید نمی‌گردد به عبارتی بین عوامل اقتصادی و قراردادی با روش‌های حسابداری گردش کالا رابطه‌ی معنی داری وجود ندارد.

نتایج تجزیه و تحلیل فرضیه سوم:

بین عوامل اقتصادی عوامل قراردادی با خط مشی حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها رابطه‌ی معنی داری وجود دارد.

جدول ۱۷: توافقی متغیرهای اندازه، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار، نسبت بدهی، روش حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها.

اندازه شرکت			روش ارزش‌یابی کالا	
جمع	بزرگ	کوچک	تعداد مشاهده شده	روش‌های بهای تمام شده
۱۱۷	۲۸	۸۹	تعداد مورد انتظار	
۱۱۷	۲۷/۸	۸۹/۲	درصد	
۹۹/۳٪	۲۳/۷٪	۷۵/۴٪		
۱	۰	۱	تعداد مشاهدات	روش ارزش بازار
۱	۰/۲	۰/۸	تعداد مورد انتظار	
۰/۸٪	۰/۰۰	۰/۸٪	درصد	
فشردگی سرمایه			روش ارزش‌یابی کالا	
جمع	فشرده	غیر فشرده	تعداد مشاهده شده	روش‌های بهای تمام شده
۱۱۷	۵۹	۵۸	تعداد مورد انتظار	
۱۱۷	۵۹/۵	۵۷/۵	درصد	
۹۹/۳٪	۵۰٪	۴۹/۳٪		
۱	۱	۰	تعداد مشاهدات	روش
۱	۰/۵	۰/۵	تعداد مورد انتظار	
۰/۸٪	۰/۸٪	۰/۰۰	درصد	

وضعیت انحصار			روش ارزش یابی کالا	
جمع	انحصار گر	غیر انحصارگر	تعداد مشاهده شده	روش های بهای تمام شده
۱۱۷	۱۰	۱۰۷	تعداد مورد انتظار	
۱۱۷	۹/۹	۱۰۷/۱	درصد	
۹۹/۳٪	۸/۵٪	۹۰/۷٪		
۱	۰	۱	تعداد مشاهدات	روش ارزش بازار
۱	۱/۱۰	۰/۹	تعداد مورد انتظار	
۰/۸٪	۱/۰۰	۹۰/۷٪	درصد	
نسبت بدهی			روش ارزش یابی کالا	
جمع	بالا	پایین	تعداد مشاهده شده	روش های بهای تمام شده
۱۱۷	۱۳	۱۰۴	تعداد مورد انتظار	
۱۱۷	۱۲/۹	۱۰۴/۱	درصد	
۹۹/۳٪	۱۱٪	۸۸/۱٪		
۱	۰	۱	تعداد مشاهدات	روش ارزش بازار
۱	۰/۱	۰/۹	تعداد مورد انتظار	
۰/۸٪	۱/۰۰	۸٪	درصد	

مأخذ: نتایج پژوهش

باتوجه به اینکه حدود 2×2 می باشد و همچنین مقادیر مشاهده شده و مورد انتظار کم تر از ۵ می باشند آزمون مناسب روش دقیق فیشر خواهد بود.

جدول ۱۸: آزمون کای دو برای بررسی رابطه اندازه شرکت

با خط مشی حسابداری سرمایه گذاری ها

Sig دقیق	Sig مجانبی	درجه آزادی	مقدار	
-	۰/۵۷۵	۱	۰/۳۱۴	کای دو پیرسون
۱/-	-	-	-	آزمون دقیق فیشر

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۸) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > 0/05$) بنابراین بین اندازه شرکت و روش حسابداری سرمایه گذاری ها رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۱۹: آزمون کای دو برای بررسی رابطه فشردگی سرمایه
با خط مشی حسابداری سرمایه گذاریها

Sig دقیق	Sig مجانبی	درجه آزادی	مقدار	
-	۰/۳۲۳	۱	۰/۹۷۵	کای دو پیرسون
۱	-	-	-	آزمون دقیق فیشر

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۹) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > ۰/۰۵$) بنابراین بین اندازه شرکت و روش حسابداری رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۲۰: آزمون کای دو برای بررسی رابطه انحصار با خط مشی حسابداری سرمایه گذاریها

Sig دقیق	Sig مجانبی	درجه آزادی	مقدار	
-	۰/۷۶	۱	۰/۰۹۳	کای دو پیرسون
۱	-	-	-	آزمون دقیق فیشر

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۲۰) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > ۰/۰۵$) بنابراین بین وضعیت انحصار و روش حسابداری سرمایه گذاریها رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۲۱: آزمون کای دو برای بررسی رابطه نسبت بدهی با
خط مشی حسابداری سرمایه گذاریها

Sig دقیق	Sig مجانبی	درجه آزادی	مقدار	
-	۰/۷۲۴	۱	۰/۱۲۵	کای دو پیرسون
۱	-	-	-	آزمون دقیق فیشر

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۲۱) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است ($P > ۰/۰۵$) بنابراین بین نسبت بدهی و روش حسابداری سرمایه گذاریها رابطه معنی داری وجود ندارد. در نتیجه فرضیه سوم نیز تایید نمی گردد. به عبارتی بین عوامل اقتصادی و قراردادی با خط مشیهای حسابداری سرمایه گذاریها رابطه ی معنی داری وجود ندارد.

۱۰- نتایج پژوهش:

با توجه به نتایج آزمون فرضیات فرعی مربوط به فرضیه اصلی، می‌توان نتیجه گرفت که بین عوامل اقتصادی و قرار دادی (اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و نسبت بدهی) با انتخاب خط مشی‌ها حسابداری رابطه‌ی معنی‌داری وجود ندارد.

نتایج این پژوهش در خصوص اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و نسبت بدهی با پژوهش‌های واتس و زیمرمن (۱۹۸۷)، پژوهش هیگرمین و زمای و سکی (۱۹۷۹) و پژوهش دکین (۱۹۷۹) و پژوهش بویین و نورین (۱۹۸۱) هم‌خوانی ندارد. و در خصوص اندازه شرکت، فشردگی سرمایه و وضعیت انحصار با پژوهش دالی وال هم‌خوانی دارد اما در خصوص نسبت بدهی هم‌خوانی ندارد. و با پژوهش هالتوسن در خصوص اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و نسبت بدهی هم‌خوانی دارد.

بنابراین با توجه به نتایج این پژوهش روایی رویکرد اثباتی در ایران مورد تردید خواهد بود. شاید این عدم ارتباط ناشی از ضعف کارآیی بازار، پایین بودن توان علمی حسابداران و مدیران مالی شرکت‌ها در بکارگیری روش‌های حسابداری باشد.

۱۱- خلاصه و جمع بندی:

این پژوهش به بررسی رابطه‌ی عوامل اقتصادی و عوامل قراردادی با خط مشی‌های حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار پرداخته است. این مقاله اندازه شرکت، فشردگی سرمایه و وضعیت انحصار را به عنوان فاکتورهای اقتصادی و نسبت بدهی را به عنوان فاکتور قراردادی در نظر گرفته است. و خط مشی‌های مربوط به حسابداری گردش کالا (فایفو و میانگین) و روش‌های حسابداری ارزش‌یابی کالا (قاعده اقل بهای تمام شده یا قیمت بازار) و روش‌های حسابداری ارزش‌یابی سرمایه‌گذاری‌ها را به عنوان متغیرهای وابسته در نظر گرفته است. با توجه به نتایج آزمون فرضیات پژوهش بین عوامل اقتصادی از قبیل اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و نسبت بدهی با خط مشی‌های حسابداری رابطه‌ی معنی‌داری وجود ندارد. بنابراین رویکرد اثباتی در خصوص بکارگیری خط مشی‌های حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار صادق نیست لذا پیشنهاد می‌شود تدوین کنندگان استانداردها و مسئولان سازمان بورس در خصوص گزارشگری از رویکرد دستوری بهره‌گیرند.

منابع

- 1-Bowen, R., E. Noreen and J. Lacy, "Determinants of the Corporate Decision to Capitalize Interest," **Journal of Accounting and Economics** (April 1981), pp. 151-179.
- 2-Daley, L. A., and R. L. Vigeland, "The Effects of Debt Covenants and Political Costs on the Choice of Accounting R & D Costs," **Journal of Accounting and Economics** (December 1983), pp. 195-211.
- 3- Deakin, E. B., "An Analysis of Differences Between non Major Oil Firms Using Successful Efforts & Full Cost Methods," **The Accounting Review** (October 1979), pp. 722-734.
- 4- Dhaliwal D. S., G. Salamon and E. D. Smith, "The Effect of Owner Versus Management Control on the Choice of Accounting Methods," **Journal of Accounting and Economics** (July 1982), pp. 41-53.
- 5- Dhaliwal D. S., "The Effect of the Firm Capital Structure on the Choice of the Accounting Methods," **The Accounting Review** (January 1980), pp.78-84 ..
- 6- Hagerman, R. L., and M. E. Zmijewski, "Some Economic Determinants of Accounting Policy Choice, " **Journal of Accounting and Economics** (August 1979), pp. 142-161.
- 7- Healy, P. M., "The Effects of Bonus Schemes on Accounting Decisions," **Journal of Accounting and Economics** (April 1985), pp. 85-107.
- 8- Klein, B., "Contracting Costs and Residual Claims: The Separation of Ownership and Control," **Journal of Law and Economics** (June 1983), pp. 367-374 .
- 9- Holthausen, R. W. , " Evidence on the Effect of Bond Covenants and management compensation contracts on the choice of Accounting Techniques , The case of Depreciation switch - Back" **Journal of Accounting and Economics**. (march.1981). pp73-109
- 10- Lilien S. and V. Pastena, "Determinants of the Intermethod Choice in the Oil and Gas Industry," **Journal of Accounting and Economics** (December 1982), pp. 145-170.
- 11- Trombley, Mark A., "A Reply to A Comment on Accounting Method Choice in the Software Industry" **The Accounting Review** (October 1990), pp. 955-959.

-
- 12- Watts, Ross L., "Corporate Financial Statements: A Product of the Market and Political Process," **Australian Journal of Management** (April 1977), p. 253.
 - 13- Watts, Ross L. and Jerold L. Zimmerman, "Towards a Positive Theory of the Determination of Accounting Standards," **The Accounting Review** (January 1978), pp. 112-134.
 - 14- Watts, Ross L. and Jerold L. Zimmerman, **Positive Accounting ~ Theory** (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1986).
 - 15- Williams, Paul F., Katherine B. Frazier, and A. James McKee, t . Jr., "A Comment on Accounting Method Choice In the Software Industry" **The Accounting Review** (October 1990), pp. 946-954.